

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination
Oct/Nov-2021 (OLD COURSE)
UNSEEN ESSAY AND MEGHADUTA (CORE)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન.૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો.

(૧૪)

Translate ONE passage of the following:

(14)

૧. આસીચ્ચ મે મનસિ-‘અહો મોહપ્રાયમેષાં જીવિતમ્, સાધુજનવિગર્હિતજ્વ ચરિતમ્ । તથા હિ પુરુષપિશિતોપહારે ધર્મબુદ્ધિઃ, આહારઃ સાધુજનવિગર્હિતો મધુમાંસાદિ, શ્રમો મૃગયા, શાસ્ત્રં શિવારુતમ્, ઉપદેશ્વરઃ સદસતા કૌશિકાઃ, પ્રજ્ઞા શકુનિજ્ઞાનમ્, પરિચિતાઃ શ્વાનઃ, રાજ્યં શૂન્યાટવીષુ, આપાનકમુત્સવઃ, મિત્રાણિ ક્રૂરકર્મસાધનાનિ ધનૂંષિ, સહાયા વિષદિગ્ધમુખા ભુજડગા ઇવ સાયકાઃ, ગીતમુત્સાદકારિ મુગ્ધમૃગાણામ્, કલત્રાણી બન્દીગૃહીતાઃ પરયોષિતાઃ, ક્રૂરાત્મભિઃ શાર્દૂલૈઃ સહ સંવાસઃ, પશુરુધિરેણ દેવતાર્ચનમ્, માંસેન બલિકર્મ, ચૌર્યેણ જીવનમ્, ભૂષણાની ભુજડગમણયઃ, વનગજમદૈઃ અડગરાગઃ, યસ્મિન્નૈવ કાનને નિવસન્તિ તદેવોત્ત્વાતમૂલમશેષતઃ કુર્વતે।’
૨. તદા ક્રુદ્ધો ગોપઃ ‘દર્પાન્મમ વચસિ પ્રત્યુત્તરમપિ ન દદાસી’ ત્યુક્ત્વા, કોપેન તેન કર્ત્રિકામાદાય તસ્યા માસિકા ચ્છિત્રા। તથા કૃત્વા પૂનઃ સુપ્તો ગોપો નિદ્રામુપગતઃ। અથાગત્ય સા ગોપી દૂતીમપૃચ્છત્- ‘કા વાર્તા?’ દ્વિત્યેકં -‘પશ્ય, મમ મુખમેવ વાર્તા કથયતિ।’ અનન્તરં સા ગોપી તર્થેવાત્માનં બદધ્વા સ્થિતા। ઇયં ચ દૂતીતાં છિત્રાં નાસિકાં ગૃહીત્વા સ્વગૃહે પ્રવિશ્ય સ્થિતા। તતઃ પ્રાતરેવાનેન નાપિતેન સ્વવધૂઃ ક્ષુરભાણ્ડં તાચિતા સતી ક્ષુરમેકં પ્રાદાત્। તતોઽસસગ્રભાણ્ડે પ્રાપ્તે સમુપજાતકોઽયં નાપિતસ્યં ક્ષુરં દૂરાદેવ ગૃહે ક્ષિપ્તવાન્। અથ કૃતાર્તરાવેયં ‘વિનાપરાધેન મે નાસિકાનેન ચ્છિન્ને’ ત્યુક્ત્વા ધર્માધિકારીસમીપમેનમાનીતવતી। સા ચ ગોપી તેન ગોપેન પુનઃ પૃષ્ઠોવાચ- ‘અરે પાપ! કો માં મહાસર્તી વિરુપયિતું સમર્થઃ? મમ વ્યવહારમકલ્મષમષ્ટૌ લોકપાલા એવ જાનન્તિ।’

પ્રશ્ન.૨ નીચેના શ્લોકોમાંથી કોઈપણ બેનો અનુવાદ કરો:

(૧૪)

Translate any two verses of the following:

(14)

૧. રે રે ચાતક સાવધાનમનસા મિત્ર ક્ષણં શ્રૂયતા-
મમ્મોદા બહવો હિ સન્તિ ગગને સર્વેઽપિ નૈતાદૃશાઃ।
કેચિદ્ વૃષ્ટિભિરાદ્ર્યન્તિ ધરણીં ગર્જન્તિ કેચિદ્ વૃથા
યં યં પશ્યસિ તસ્ય તસ્ય પુરતો મા બ્રૂહિ દીન વચઃ॥
૨. વ્યતિષ્જતિ પદાર્થોનાન્તરઃ કોઽપિ હેતુ-
ર્ન ખલુ બહિરુપાધીન્પ્રીતયઃ સંશ્રતન્તે।
વિકસિત હિ પતડ્ગસ્યોદયે પુણ્ડરીકં
દ્રવતિ ચ હિમરશ્માવુદ્તે ચન્દ્રકાન્તઃ॥
૩. પદ્મે મૂઢજને દદાસિ દ્રવિણં વિદ્વત્સુ કિં મત્સરો
નાહં મત્સરિણી ન ચાપિ ચપલા નૈવાસ્તિ મૂર્ખે રતિઃ।
મૂર્ખેભ્યો દ્રવિણં દદામિ નિતરાં તત્કારણં શ્રૂયતાં
વિદ્વાન્સર્વગુણેષુ પૂજિતતનુંઃ મૂર્ખસ્ય નાન્યા ગતિઃ॥
૪. વરં ગર્ભસ્ત્રાવો વરમૃતુષુ નૈવાભિગમનં
વરં જાતઃ પ્રેતો વરમપિ ચ કન્યૈવ જનિતા।
વરં વન્ધ્યા भार्या वरमपि च गर्भेषु वसति-
ર્न चाविद्वान् रुपद्रविणगुणवियुकोऽपि तनयः॥

પ્રશ્ન.૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો:

(૧૪)

Translate into Sanskrit any ONE passage of the following:

(14)

1. ઈશ્વરની અનેક વ્યાખ્યાઓ છે, કારણ કે તેના આવિર્ભાવ પણ અસંખ્ય છે. તે આશ્ચર્ય અને અહિંસાવથી ભરીદે છે. અને હું ક્ષણભર યક્તિ થઈ જાઉં છું. પરંતુ હું ઈશ્વરને સત્યરુપે જ પૂજું છું. મને ઈશ્વર હજુ મળ્યો નથી. હું હજુ એની શોધમાં છું. આ શોધ ખાતર વહાવામાં વહાવી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરવા હું તૈયાર છું. એ ત્યાગ મારું જીવિત આપવાનું હોય તો તે પણ આપવા હું તૈયાર થાઉં, પણ જ્યાં સુધી એ પરમ સત્ય મને સાંપડ્યું નથી ત્યાં સુધી મને સાંપડેલા સાપેક્ષ સત્યને હું વળગી રહું. જોકે માર્ગ સંકુલ, સાંકડો અને અસિધારા જેવો તીક્ષ્ણ છે, છતાં મારે માટે તો એ સુગમ્ય અને સરલતમ રહ્યો છે. હિંમલય જેવી મારી ભૂલો ક્ષુદ્ર જેવી જણાઈ છે, કારણ કે હું આ માર્ગને દૃઢતાથી વળગી રહ્યો છું. મારે આ યાત્રામાં કેટલીક વાર પરમ સત્યની, ઈશ્વરની ઝાંખી થતી રહી છે, અને દિવસે – દિવસે મારી શ્રદ્ધા દૃઢ થતી જાય છે કે તે એક જ સત્ય છે, બીજું બધું મિથ્યા છે.
1. There are innumerable definitions of God, because his manifestations are innumerable. They overwhelm me with wonder and awe and for a moment stun me. But I worship God as truth only. I have not found him, but I am seeking after him. I am prepared to sacrifice the things dearest to me in pursuit of his quest. Even if the sacrifice demanded my very life, I hope I may be prepared to give it. But as long as I have not realized this absolute Truth so long must I hold by the relative truth as I have conceived it. Though this path is straight and narrow and sharp as regards edge of a sword, for me it has been the quickest and easiest. Even my Himalayan blunders have seemed trifling to me because I have kept strictly to this path often in my progress. I have faint glimpses of the Absolute Truth, God and daily the conviction is growing upon me that he alone is real and all else is unreal.
2. મહાત્મા શ્રીનથુરામ શર્માના જન્મ પૂર્વ, ઓગણીસમી સદીના મધ્યભાગમાં, ભારતના ઇતિહાસમાં ડોકિયું કરતાંમાનસ પટ સમક્ષ અણગમતા સંજોગોનું એક ચિત્ર ઉપસ્થિત થાય છે. ભારતની રાજકીય ક્ષિતિજ ઉપર સંપૂર્ણપણે ધુમ્મસ છવાયેલું હતું, દેશના ચારે ખૂણે મોટાપાયે અશાંતિના બીજ રોપવા લાગ્યા હતા. નવું શિક્ષણ મેળવીને બહાર પડેલા સુધારક-સમુહોએ ધાર્મિક શ્રદ્ધાનું વિઘટનની પ્રક્રિયામાં છિન્નભિન્ન કરી નાખી હતી. તેમા વાળી પાશ્ચાત્ય આદર્શોનું ભારતની ભૂમિ ઉપર આરોપણ થવા લાગ્યું હતું. જેણે ધાર્મિક જીવનના અસ્તિત્વ ઉપર જ જોખમ ઊભું કરી દીધું હતું. આ ધાર્મિક કટોકટીના ટાંકણે જ એક સંત શ્રીનથુરામ શર્મા પ્રગટ્યા, જેમણે આદિ શંકરાચાર્યની જેમ તર્કની જગ્યાએ ધાર્મિક શ્રદ્ધાની પુનઃસ્થાપના કરી.
2. A peep in Indian History round about the middle of the nineteenth century prior to the birth of Mahatma Shri Nathuram Sharma discloses before our mental vision a vast panorama of unpleasant circumstances. Indian political horizon, having grown entirely foggy, had a hand in the game of scattering seeds of large unrest throughout the length and breadth of the country. A reformist group emerging out of the new academies had hurled down religious faith into a process of disintegration. And last but not the least occidental ideals had begun to be engrafted on the Indian soil thus threatening the very existence of religious life. Just at the nick of this religious crisis rose up a saint Shri Nathuram Sharma who like Adi Shankaracharya was to reinstate religious faith to its pristine glory by giving it a right handling from the side of logic.

પ્રશ્ન.૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો: (૧૪)

Write an essay in Sanskrit on any one of the following: (14)

૧. રમ્યા રામાયણી કથા
૨. આચારો પરમો ધર્મ:
૩. મૈત્રીમહિમા
૪. સંસ્કૃતસાહિત્યે પર્યાવરણચિન્તનમ્

પ્રશ્ન.૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકો પર મલ્લિનાથની ટીકાને અનુસરીને સંસ્કૃતમાં વિવરણ કરો: (૧૪)

Write description in Sanskrit according to the commentary of Mallinatha on TWO verses of the following: (14)

૧. તસ્મિન્નદ્રૌ કતિચિદ્બલાવિપ્રતુકઃ સં કામી
નીત્વા માસાન્ કન કવલયભ્રંશરિકપ્રકોષ્ઠઃ।
આષાઢસ્ય પ્રથમદિવસે મેધમાશિલ્પસાનું
વપ્રકીડાપરિણતગજપ્રેક્ષણીયં દદર્શ ॥૨॥
૨. સન્તપ્તાનાં ત્વમસિ શરણં તત્પયોદ પ્રિયાયાઃ
સન્દેશં મે હર ધનપતિક્રોધવિશ્લેષિતસ્ય।
ગન્તવ્યા તે વસતિરલકા નામ યક્ષેશ્વરાણાં
બાહ્યોદ્યાનસ્થિતહરશિરસશ્ચન્દ્રિકાધૌતહર્મ્યા ॥૭॥
૩. તાં ચાવશ્યં દિવસગણનાતત્પરામેકપત્ની-
મવ્યાપન્નામવિહતગતિર્દ્રક્ષ્યસિ ભ્રાતૃજાયામ્।
આશાબન્ધઃ કુસુમસદૃશો પ્રાયશો હ્રાડગનાનાં
સદ્યઃ પાતિ પ્રણચિહ્નદયં વિપ્રયોગે રુણદ્ધિ ॥૧૦॥
૪. માર્ગં તાવચ્છૃણુ કથયતસ્તસ્ત્વપ્રયાણાનુરુપં
સન્દેશં તે તદનુ જલદ શ્રોષ્યસિ શ્રોત્રપેયમ્।
ચિન્ત્રઃ ચિન્ત્રઃ શિખરિષુ પદં ન્યસ્ય ગન્તાસિ યત્ર
ક્ષીણઃ ક્ષીણઃ પરિલધુ પયઃ સ્ત્રોતસાં ચોપભુજ્ય ॥૧૩॥
